
Werelddorpen met smaak

Toekomstvisie Albrandswaard 2025

Introductie

Van wie is deze visie en waarom?	2
Wie zijn wij?	3
Waar staan we?	5
Naar 2025: We ondernemen	9
Naar 2025: We ontspannen	11
Naar 2025: We ontmoeten	13
Naar 2025: We ontplooiën	16
Naar 2025: We ontketenen	18

Bijlagen

Analysekaarten

Van wie is deze visie en waarom?

- Een netwerk van makers, een rijke oogst -

Met deze Toekomstvisie zetten we voor Albrandswaard de hoofdlijnen uit naar de toekomst. We gaan nog niet teveel in op details. Het gaat bijvoorbeeld nog niet over het wel of niet bouwen van een speeltuin of een zwembad. We stellen onszelf vooral de vraag: 'Wat voor gemeente wil Albrandswaard over 15 jaar zijn?'.

Strategisch

De Toekomstvisie helpt ons in te spelen op zaken die binnen nu en 10-15 jaar op ons af komen. Het is een strategisch document. De Toekomstvisie is het vertrekpunt voor het beleid dat de gemeente maakt. De Toekomstvisie helpt politici en bestuurders bij het nemen van beslissingen.

Integraal

De Toekomstvisie is integraal, omdat de Visie over alle onderwerpen gaat die voor de gemeente belangrijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan ruimte, veiligheid, wonen, welzijn, maar ook aan economie.

Samen

U kunt deze visie zien als een vijfgangenmenu, samengesteld uit een rijke lokale oogst. De gemeente heeft de Toekomstvisie 2025 samen met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties ontwikkeld. Door hun inbreng is de samenstelling van het menu verrijkt; de visie is een echt lokaal product geworden. Bovendien hebben we elkaar ook hard nodig als we samen de keuken in gaan, bij de uitvoering.

We hebben een grote reeks bijeenkomsten achter de rug:

- de toekomsttour: vijf avonden in de drie dorpen en een ondernemerstafel, waarbij iedereen met interesse compleet in het begin zijn ideeën over de toekomst kon delen
- gesprekken met vertegenwoordigers op het gebied van welzijn en zorg; kunst, cultuur en recreatie; sport; landschap; jongeren; ondernemen en de regio
- vier themabijeenkomsten waar bewoners en vertegenwoordigers met elkaar in gesprek waren over het beleven van het landschap, het leven in de dorpen, het ondernemen in de dorpen, en een leven lang leren, ook aan de hand van streefbeelden
- bijeenkomsten met raadsleden, collegeleden en experts uit de ambtelijke organisatie

Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van eerdere onderzoeken als onderlegger onder deze visie. de reacties op de toekomstvisiekrant en de website

In totaal hebben meer dan 300 mensen bijgedragen aan deze visie. Bewust staat ieders naam als auteur op het binnenblad. De toekomst maak je samen; de Toekomstvisie dus ook. Voor de gemeente is het verschijnen van dit boek geen eindstation, maar een begin. Een startsein om in de komende jaren met velen in allerlei netwerken samen vorm te geven aan de toekomst. Met een aantal ideeën zijn we ook inmiddels al aan de slag. De toekomst is dus begonnen. .

Wie zijn wij?

- “De” smaak van Albrandswaard -

Burgers

De gemeente Albrandswaard bestaat uit Rhoon, Poortugaal en Portland en een fraaie omgeving. Er zijn 25.000 inwoners, 2.000 bedrijven en ruim 7.000 arbeidsplaatsen. Op weg naar 2025 blijft de bevolking gelijk in omvang, maar groeit het aantal inwoners ouder dan 55 jaar van 6000 naar 8.500. Een groot deel bestaat, ook in 2025, uit gezinnen, maar die groep daalt met 500 naar 3.500 in 2025, terwijl het aantal huishoudens met één of twee personen boven de 55 met 2.000 stijgt naar ruim 5.000 in 2025. Vooral drie groepen komen veel voor: ‘Jonge Moderne Gezinnen’ (Portland en Poortugaal), ‘Welgestelde Emptynesters’ (Rhoon) en ‘Oudere Modale gezinnen’ (Poortugaal). Er wonen ruim 60 nationaliteiten: expats die werk vinden in de economie van de Rotterdam en die op zoek zijn naar een kindvriendelijk woonmilieu, Vroeger al in trek als buitenplaats nu één van de meest kansrijke milieus voor landelijk wonen in de regio.

Spanning om de hoek

Albrandswaard is de groene long van een verstedelijkte regio. Nergens anders in de Zuidrand van de Stadsregio kun je het agrarisch landschap op zo'n korte afstand van het centrum van Rotterdam ervaren, goed ontsloten met metro en rijkswegen. De bewoners wonen met plezier in een smaakvol landschap met streekproducten, fietsen, wandelen, varen. Tegelijkertijd ervaren ze alle gemakken van de wereldstad: werken, winkelen, cultuur, onderwijs en zorg. Je werkt in de drukke stad, of maakt gebruik van de stedelijke voorzieningen, Fijn om nabij te hebben, maar daarna kom je thuis en kun je het van je af laten vallen. “Spanning om de hoek, ontspanning thuis.”

Landschap

Waar je ook woont, binnen 2 minuten sta je in het groen. Het landschap van Albrandswaard heeft historische polders met fraaie dijkstructuren, monumentale boerderijen, mooie bomen, havens en het kasteel van Rhoon. De gemeente ligt aan de Oude Maas met mooie natuur en is onderdeel van de staande mastroute van IJsselmeer naar Zeeland. De dorpen hebben mooie en kwalitatief goede woningen.

Dorpen

De bewoners identificeren zich met hun dorp. . Het dorpse karakter uit zich in kleinschaligheid, laagbouw, groen, rust en een voorzieningenniveau dat naar de toekomst beter kan; maar ook in een laagdrempelige en betrokken gemeenschap, een samenleving waar mensen zich voor willen inzetten. Er zijn sterkere netwerken dan in stedelijke wijken, maar de trend van individualisering zet ook hier de betrokkenheid bij gemeenschap en omgeving onder druk. De bevolking is sterk ondernemend. Van oudsher zijn er verschillen tussen Poortugaal (rood, arbeiders) en Rhoon (christelijk-liberaal, welgesteld), maar naar ieders verwachting zullen die verschillen in de toekomst relatief verminderen. Poortugaal en Rhoon hebben veel historie; Portland is nieuw

Rhoon ontstaat in 1199 als Biggo van Duyveland ‘ het recht koopt een kasteel te bouwen. Dit kasteel wordt met de Sint Elisabethsvloed in 1421 verwoest. Daarna wordt het tegenwoordige kasteel van Rhoon gebouwd. In 1598 wordt het geheel gemoderniseerd en krijgt het zijn huidige karakter.

Na deze vloed is ook de kerk en 'Het Huis te Pendrecht (1660)', het huidige Wapen van Rhooon, gebouwd. Deze gebouwen markeerden toen het centrum van Rhooon. Vervolgens wordt polder na polder ingedijkt. Door de vele dijken kan Rhooon worden gezien als dijkdorp. Rhooon ontwikkelt zich eeuwenlang op een rustige, geleidelijke wijze. Vooral langs de Rijdsdijk en Dorpsdijk staan nu nog fraaie historische buitenplaatsen. Later is de ruimte tussen de dijken bebouwd. Vooral de verweving van dorp en historische dijken maken Rhooon bijzonder. Rhooon heeft goede winkels die voorzien in de dagelijkse behoeften, maar het aanbod aan horeca en niet-dagelijkse voorzieningen is beperkt. **Kwaliteitsslag is behoefte/kansen**. Het dorp is met de metro zeer goed verbonden met Rotterdam. De ontwikkeling van Portland is in 1997 gestart, gelijktijdig met de VINEX-wijk Carnisselande in Barendrecht. Het is een moderne woonkern in een waterrijke en landelijke woonomgeving. De ontsluiting voor auto's is prima, het openbaar vervoer is redelijk. In de basisbehoeften wordt voorzien.

Het land van Poortugaal werd al in de 4^e eeuw voor Christus bewoond, maar deze bewoning verdwijnt weer door stijging van de zeespiegel. In de 2^e eeuw na Christus gaan er weer mensen wonen aan de kreek 'de Breede Vliet' ter hoogte van de huidige Kerkstraat. Rond 1170 begint het bedijken van het gebied met o.a. de huidige Welhoeksedijk. Het dorp bestaat eerst vooral uit boerderijen gelegen op de oeverwal van de 'Breede Vliet'. Het dorp behoort tot het gebied van de heren van Putten uit Geervliet, die bij hun woontoren (Motte) een hofkerk (de huidige NH kerk aan de Groene Kruisweg) bouwen. In 1304-1311 bouwt Nicolaas III van Putten en Strijen op de hoek van het eiland waar Maas en Merwede samen komen het Slot Valckesteyn. Het slot speelt tot 1590 een belangrijke militaire rol. In 1824 wordt het kasteel door de erfgenamen van schout Pieter Johan Tijken verkocht en vervolgens gesloopt. De restanten ervan liggen aan de rand van het huidige Bos Valckesteyn.

Poortugaal was oorspronkelijk een lintdorp, Vanaf 1590 wordt een nieuwe kern opgebouwd rond de Dorpsstraat. Deze kern is pittoresk en heeft veel potentie voor recreatie. Het is een **dorp** met een bijzondere verweving met het landschap en de

historische dijken. Buiten het dorpscentrum staan veel grote huizen. Het dorp heeft alle dagelijkse voorzieningen en is met de metro goed verbonden met Rotterdam. Vanaf 1909 is er in de omgeving al een psychiatrische kliniek: Maassoord, het huidige Delta Psychiatrisch Centrum ten zuiden van Poortugaal, bijna een eigen dorp.

Werelddorpen met smaak

Met alle verschillen tussen de dorpen onderling, is er ook veel dat bindt. De dorpen zijn historisch, economisch en cultureel als vestigingsplaats sterk op de wereld georiënteerd. Het omringende landschap biedt **voedsel** en met deze visie willen we de smaak, het karakter van onze gemeente verder versterken. Daarom de titel: "Werelddorpen met smaak".

Waar staan we?

- Scharnierpunt 2012 -

Van meer naar beter

De afgelopen decennia stonden in het teken van bouwen en uitbreiden: woonwijken, infrastructuur, bedrijfsterreinen, recreatiegebieden. De komende decennia zullen we Nederland breed, en in onze regio in het bijzonder, de grote mate van demografische en economische groei van de naoorlogse periode niet meer kennen. Albrandswaard is geen krimpgemeente, maar stabiliseert. Dat wil echter niet zeggen dat we klaar zijn; er zijn tal van kwalitatieve opgaven om aan te werken. Anno 2012 staat de gemeente op het scharnierpunt van meer naar beter. Een reden om 'smaak' in de titel van de visie op te nemen: smaak is wat we te bieden hebben, maar delen van onze gemeente moeten nog met meer smaak ontwikkeld worden.

Meer scharnierpunten

We kijken nu eerst naar belangrijke verschuivingen, de veranderingen in de omgeving waar we mee te maken krijgen. Zonder volledig te kunnen zijn beschrijven we hier de scharnierpunten die het meest op ons van toepassing zijn. Een vogelvlucht.

Zorg

De zorg heeft te maken met sterk verschuivende geldstromen van het rijk naar gemeente en zorgverzekeraars. Dit gaat gepaard met bezuinigingen. Door de scheiding van wonen en zorg die tegelijkertijd wordt uitgevoerd komen er meer mensen met een zorgbehoefte in de woonwijken te wonen. Tot slot is een belangrijke verschuiving in het beleid - aansluitend op de trend dat we gezonder oud worden en langer zelfstandig blijven - het bevorderen van zelfstandigheid:

eerst zelf de zorgvraag oplossen, vervolgens in de sociale omgeving, dan in groepsvoorzieningen en pas in laatste instantie in specialistische zorgvoorzieningen.

Recreatie, kunst en cultuur

Recreatie, kunst en cultuur nemen in belang toe. De beleving van het landschap is voor stedelingen erg belangrijk. Dit biedt – mits goed uitgevoerd – kansen voor het verder ontwikkelen van recreatie met smaak. De kunst is redelijk sterk vertegenwoordigd in Albrandswaard. Het aantrekken van kunstenaars kan impulsen betekenen voor het culturele leven. De festivals ervaren dat het lastig is voldoende vrijwilligers bij elkaar te krijgen. Vooral de categorie tussen 25 en 50 jaar ontbreekt, doordat deze leeftijdsgroep het druk heeft met de combinatie van werk en gezin.

Sport

De grootste sporten zijn voetbal, tennis, korfbal, hockey, badminton en judo. Klein in omvang maar groot in naam zijn de schietsportvereniging 'Het Trefpunt' met Nederlandskampioenen uit de dorpen en de Rhoonse ruiters met landelijk evenement Ascot in Rhooon. De deelname is hoog: bijna alle kinderen zitten op sport, veel op twee of drie. Er komt steeds meer ongeorganiseerde sport: hardlopen, wandelen, skaten. Mensen willen hun eigen tijd bepalen. Doordat het ouderwetse verenigingsleven vermindert komen verenigingen voor de keuze: professionaliseren of profileren als vereniging die alles zelf doet. Tegelijkertijd wordt er meer inzet voor maatschappelijk nut verwacht, zoals preventieprojecten op het gebied van

alcohol, veilig verkeer, vandalisme. Welzijn, zorg, wellness, fysiotherapie en sport zijn niet meer los van elkaar te zien. Specifiek staat de gemeente voor de opgave dat er een verscheidenheid aan accommodaties is, met wisselende kwaliteit. Er zijn nieuwe investeringen nodig voor de binnensport en een deel van de buitensport.

Landschap en natuur

In het landschap speelt de natuurontwikkeling in het Buytenland met een oppervlakte van 600 ha een grote rol. De agrariërs wijzen erop dat de grond van goede landbouwkwaliteit is en dat in het agrarisch (natuur)beheer de sleutel ligt voor behoud en versterking van de schoonheid van het landschap. Daarnaast is er een voorzichtige autonome ontwikkeling waarbij agrarische bedrijven een grotere gerichtheid op de consumenten in dorpen en steden in de omgeving. Ze schakelen tussenhandel uit om producten direct bij stedelingen aan de man te brengen. Het leidt tot meer gemengde bedrijfsactiviteiten, zoals streekproducten – inspelend op de maatschappelijke behoefte aan bewust, gezond en eerlijk – maar bijvoorbeeld ook pensionpaarden. Langs de oevers van de Oude Maas broeien er plannen bij de verschillende ondernemers en natuur- en recreatie organisaties om meer te gaan doen met de potentie van de rivieroever.

Jeugd

Voor jeugd en jongeren zijn er in Rhoon en Poortugaal voldoende voorzieningen: bijna alle kinderen zitten op een club en er zijn veel informele plekken. De opgave ligt vooral in Portland: hier is minder informele sport (trapveldjes, basketbalveldjes, natuurlijke ontmoetingsplekken). In Rhoon en Poortugaal zie je dat de jongeren van voorheen, nu twintigers en dertigers, de jongeren meenemen bij nieuwe activiteiten; in Portland is er nog niet zo'n generatie.

Wonen

Na het afbouwen van Portland en Essendaal is er, zoals het er nu naar uitziet, geen grote uitbreidingsbehoefte meer. Het accent verschuift ook hier de komende decennia van meer naar beter: toevoeging van

bijzondere woonmilieus, geschikt maken van woningen voor ouderen, en enkele herstructureringsopgaven..

Economie

Voor de economie geldt dat de regio vertraagde groei kent en mogelijk krimp. Tegelijkertijd heeft de Zuidvleugel wel potentie: het haven industrieel complex biedt een stevige basis. De containerhaven groeit de komende jaren door de ontwikkeling van de Tweede Maasvlakte. Dit betekent meer vervoer via rail, weg en water en een toename van 10.000 arbeidsplaatsen die allemaal ergens in de omgeving willen wonen. Daarnaast zijn er een aantal economische sectoren in de hoek van de CleanTech, duurzame technologieën als Biomassa en Recycling, met groeimogelijkheden. Als deze nieuwe sectoren groot worden dan kan dat een hele mooie aanvulling zijn op het ruige imago van het haven-industrieel complex. CleanTech Delta is een mooi overkoepelend ontwikkelprofiel voor de zuidkant van de regio, met kennis en techniek gekoppeld aan de Delta. Een goede ICT-infrastructuur is daarvoor een vereiste.

Naast de ondernemers die zich vooral op de lokale markt richten, zoals de winkels, zien we steeds meer mensen voor hun werk niet alleen het dorp maar ook het land uit gaan; en de gemeente wordt bezocht door ondernemers uit Dubai, China en VS. Werelddorpen dus.

Tegelijkertijd worden bedrijven steeds kleiner, ook in Albrandswaard, en is er behoefte om voor ZZP'ers (zelfstandigen zonder personeel) een aantrekkelijk klimaat te creëren. Door het Nieuwe Werken (onder invloed van het internet) gaan het wonen, werken en recreëren steeds meer door elkaar lopen. Het Nieuwe Werken en de opkomst van ZZP'ers die minder van hun organisatie, en meer van hun netwerk afhankelijk zijn leiden tot het clusteren van kennis en disciplines en behoefte aan goede digitale infrastructuur zoals glasvezel.

De winkelbranche krijgt de komende jaren te maken met de gevolgen van het internetwinkelen. De branche zelf verwacht dat er 30% minder winkels nodig zijn, terwijl in de afgelopen tien jaar in Nederland al de helft meer winkelloppervlak verscheen terwijl de omzet gelijk bleef. Beleving is het toverwoord waarmee winkels van het internet kunnen winnen: winkelen met smaak.

Belangrijke ontwikkelingen zijn tot slot de wens tot duurzaam ondernemen (onder invloed van maatschappelijke belangstelling) en het tekort aan talentvolle werknemers. De kwalitatieve krapte op de arbeidsmarkt brengt de noodzaak met zich mee om veel te blijven investeren in ontplooiing en het 'leven lang leren'.

Infrastructuur

De A4 Zuid is nodig voor de bovenregionale ontsluiting, maar het kan nog lang duren voor hij er komt. Deze weg is niet opgenomen in het afsprakenpakket tussen regio en rijk tot 2028. Planvorming zou vanaf 2020 kunnen gaan lopen. De realisatie van de **Blauwe en Groene verbinding** is gestart, de vaar- en fietsroute tussen Rotterdam en Albrandswaard over de A15.

De Groene Kruisweg is heel bepalend voor het imago. Je rijdt er nu vluchtig doorheen, het is een drukke weg die niet het gevoel geeft van kwaliteiten die er achter zitten. Om het imago van de gemeente te verbeteren is het nodig om de Groene Kruisweg, Metro en omgeving om te vormen naar een spannend samenspel van uitnodigende landschaps- en dorspanorama's.

Visie 2025

Met het waarom, de smaak en de veranderingen op zak kunnen we nu onze blik op de toekomst gaan richten. Waarheen willen we onze koers inzetten? Ook deze hoofdstukken zijn ontstaan uit de rijke verzameling wensen, ideeën en ambities uit ons netwerk. In deze hoofdstukken beschrijven we de hoofdlijnen voor de visie. Wie naar de bron wil adviseren we om het achterliggende Ingrediëntenboek te lezen.

Werelddorpen met smaak: vijfgangenmenu

De visie "Werelddorpen met smaak" wordt opgediend in een vijfgangenmenu, vijf maal O: we willen **O**ndernemen, **O**ntspannen, **O**ntmoeten, **O**ntplooien en **O**ntketenen.

Naar 2025: We ondernemen

- Ondernemen in de dorpen -

Ondernemerschap is één van de kernkwaliteiten van de inwoners van Albrandswaard. Er zijn relatief veel arbeidsplaatsen in de gemeente: er zijn 2.000 bedrijven met ruim 7.000 arbeidsplaatsen op een arbeidsbevolking van circa 10.000 die in de gemeente woont.

De meeste werkgelegenheid is te vinden in de vervoerssector (33%) en de facilitaire diensten (27%), op afstand gevolgd door bouw, groothandel en detailhandel (9, 7 en 6%). Binnen facilitaire diensten is de zorg een grote sector, vooral door de aanwezigheid van Delta. Binnen vervoer gaat het vooral om aan de haven gerelateerde maritieme en logistieke dienstverlening, deels gevestigd langs de Groene Kruisweg en deels op het distripark Eemhaven aan de A15. Andere opvallende sectoren zijn recreatie, detailhandel en ambachten (137 bedrijven). De agrarische sector is goed voor 29 bedrijven en 2% van de totale werkgelegenheid. **Scheepvaartkantoren, logistiek, toeleveranciers voor haven en industrie en mobiliteitsbedrijven.**

De komende decennia zullen we ons vooral richten op het ondernemen met smaak; kleinschalige en hoogwaardige economie.

Hoofdkoers voor ondernemen

- *van uitbreiden naar vernieuwen*: geen nieuwe grote bedrijfsterreinen erbij, wel de bestaande bij de tijd brengen
- *van massa naar maatwerk*: niet richten op de economie van de grote hallen, maar op kwaliteit
- *van vast naar flexibel*: rekening houden met de omslag van vaste naar flexibele arbeid

- *van organisatie naar ontmoeting*: ontmoeting tussen mensen wordt belangrijker dan grote organisaties

- *van enclave naar werelddorpen*: we keren ons niet af van de wereld, maar staan ervoor open.

Concretisering → samenvatten + ontdoen van Jargon

- Servicegemeente voor de haven: we zetten koers op het versterken van de al sterk aanwezige economie: de havengerelateerde diensten, maritiem & logistiek, internationaal en kleinschalige kennisindustrie – maar wel in omvang passend bij het dorpse karakter en de kwaliteiten van het woonmilieu. We stimuleren de verschuiving naar een profiel van duurzaam ondernemen en geven ruimte voor nieuwe opkomende sectoren als Stadslandbouw en CleanTech. We benutten daarmee de economische regionale ontwikkeling door gastvrij te zijn voor bedrijven die niet veel ruimte nodig hebben en een plek in de luwte zoeken: van meer naar beter. Het imago van werkgelegenheid is bovendien goed voor de jongeren in onze gemeente.
- Ontmoeten, ontmoeten: we stimuleren het ontstaan van meer en betere ontmoetingsplekken voor het (nieuwe) werken; plekken die ook open staan voor nieuwe welzijnsactiviteiten. Het gaat zowel om gebouwen als om de pleinen in onze dorpen. Bestaande ontmoetingsplekken zijn Kasteel van

Rhoon, Restaurant Abel, Het Wapen van Rhoon, de Golfbaan, De Magneet en Het Wapen van Poortugaal. Mogelijke nieuwe plekken zijn het Rabobankpand, de bibliotheken, ABC (Albrandswaardse Business Club, digitaal) en het toekomstige gemeentehuis dat we zullen openstellen voor Het Nieuwe Werken.

- Zelfstandigen-gemeente: we stimuleren ZZP'ers en het Nieuwe Werken in hun economische activiteit en uitwisseling met een (al dan niet hergebruikt) bedrijfsverzamelgebouw.
- Vitaal ondernemen: we maken met de ondernemers en de eigenaren samen werk van de revitalisering bedrijventerreinen en winkelhart. Bij vitaal ondernemen hoort verder: uitmuntende ICT-infrastructuur.

Uitvoeringsinitiatief ondernemen

De onderstaande concepten, bedacht door partners uit het veld, geven handen en voeten aan de koers. Ze zijn een illustratie van hoe we deze visie ter hand willen

nemen. Er zijn veel meer ideeën gelanceerd, die te vinden zijn in het Ingrediëntenboek. Welke ideeën uiteindelijk gerealiseerd worden hangt in sterke mate af van de energie die de initiatiefnemers samen met de gemeente rond dit idee weten te organiseren:

- Huisvesting van kleinschalige bedrijvigheid, met bijzondere aandacht voor starters en ZZP'ers (incubator); inzetten op kleinschalige bedrijvigheid met eigenheid en dorpse uitstraling (voor kantoorvilla's is nog markt!), met name langs metro en Groene Kruisweg;
- Stimuleren van ondernemersnetwerken en kennisuitwisseling;
- Meer ruimte voor ondernemen in realisatie, beheer en exploitatie van (maatschappelijke) voorzieningen.

Naar 2025: We ontspannen

- Genieten van het landschap -

Het landschap van Albrandswaard is voor de inwoners de plek waar ze willen kunnen ontspannen, maar is ook voor bezoekers uit de verstedelijkte regio een groene oase. Het landschap in en rond de gemeente Albrandswaard heeft al veel smaak, maar die smaak **mag nog beter worden bekend gemaakt en ontsloten.**

De Buytenhof is met zijn streekproducten en inzet van mensen met een **afstand tot de arbeidsmarkt** een goed voorbeeld voor wat de aanvullende pijlers onder een nieuwe, dragende economie voor het landschap kunnen zijn: recreatie, zorg en zingeving. **In de komende vijftien jaar willen we met onze partners samen bekend komen te staan, en het aanbod ontwikkelen, van een gemeente met goede recreatiemogelijkheden. We richten ons daarbij op recreatie met smaak, zowel voor de eigen bewoners als de bezoekers uit de regio.**

Verbindingen zijn belangrijk in de hedendaagse manier van recreëren. Juist de verbindingen missen we nu in Albrandswaard. Er is bijvoorbeeld geen busstop voor het zwembad, Ook de verschillende waterpartijen tussen de kernen missen een verbinding zodat kanoën of een rondje schaatsen niet mogelijk is.

Hoofdkoers voor ontspannen

- *van los zand naar verbonden*: er moet meer samenhang ontstaan in het uiteenlopende recreatieve aanbod
- *van verval naar verfraaiing*: de voorzieningen voor massarecreatie uit de jaren '70 passen niet meer bij deze tijd; het gaat om onderscheiden in beleving
- *van massa naar mozaïek*: we streven niet meer naar het bedienen van zoveel mogelijk stedelingen, maar mikken op een aaneenschakeling van kwaliteiten

- *van agrarische productie naar natuurlijk boeren*: we streven ernaar dat boeren zoveel mogelijk het beheer over het landschap en de aangelegde natuur houden.

Concretisering

- Levend landschap: we zetten in op de combinatie van agrarisch beheer met duurzame, biologische, op streekproducten en smaakervaring gerichte landbouw. We geven om deze reden ruimte voor **gemengde agrarische bedrijfsvoering**. De landbouw wordt meer voor het publiek ontsloten. Smaak is een belangrijk thema in het landelijk gebied, maar ook in onze eigen plantsoenen in de dorpen (eetbare parken). We ontwikkelen een lokaal keurmerk zoals "Appellation Albrandswaard" voor lokale producten, een gezonde en duurzame leefstijl en horeca met *couleur locale* (bed & breakfast).
- Excellente beheergemeente: bij van meer naar beter hoort ook: beter beheer. Dit doen we door slimmer beheren en samen met andere partners en bewoners beheren. Bij het landschapsbeheer zullen we vaker lokale agrarische ondernemers vragen of zij het beheer willen voeren van natuur en recreatie.
- Recreatiegemeente: we vergroten de mogelijkheden voor fietsen, wandelen, varen, evenementen, golf, paardensport, regioroutes, verblijfstoerisme,

havens, historie, kastelen, trouwen, zwemmen, horeca, buitenconcerten en outdoor experience. We zetten niet in op massarecreatie, maar wel een leuk café en ambachtelijke en onderscheidende winkeltjes. Albrandswaard is in 2025 een recreatiegemeente met smaak.

- Watergemeente: we zetten in op recreatieve/natuurlijke ontwikkeling van de oevers, betere interne waterroutes, beter functionerende havens, fraaie kreken en grienden.. Niet door grote waterpartijen maar wel door nieuwe waterverbindingen.
- Belevingsgemeente: de smaak van Albrandswaard is terug te zien in goed bewaarde dijken, cultuurhistorie en behoud van cultuurhistorische panden, monumenten en waardevolle bomen. We zetten koers op het behouden en versterken van het oorspronkelijke zeekleipolderlandschap met open ruimten en de dijken met beplanting en bebouwing erlangs. Twee grote opgaven liggen in het verbeteren van de relatie van de dorpen met de oever van de Oude Maas en het ingrijpend verfraaien van het beeld waar de meeste bezoekers ons het eerst leren kennen: de Groene Kruisweg. Je rijdt er nu vluchtig doorheen, het is een drukke weg die niet het gevoel geeft van kwaliteiten die er achter zitten. Het dorp keert zich op de meeste punten met de achterkant naar die Groene Kruisweg toe. Het beheren van je kwaliteiten is een actieve opgave; als je een parel van rust wilt zijn dan is cultuurhistorie belangrijk.

Uitvoeringsinitiatief voor 'ontspannen'

De onderstaande drie concepten, bedacht door partners uit het veld, geven handen en voeten aan de koers. Ze zijn een illustratie van hoe we deze visie ter hand willen nemen. Er zijn veel meer ideeën gelanceerd, die te vinden zijn in het Ingrediëntenboek, maar deze drie heeft de gemeente met de initiatiefnemers samen in elk geval geadopteerd:

- *'Happen & Trappen' en 'Happen & Stappen'* Verbind horeca ondernemers met fiets en wandelroutes. Gekoppeld aan fiets en wandelroutes kan op verschillende plekken iets gegeten of gedronken worden. Eten en drinken wordt bijvoorbeeld door middel van een soort knipkaart afgerekend.
- *'Metrostation Rhoon aan de Maas'*: Doop het metrostation om tot 'Metrostation Rhoon aan de Maas'. Een station waar je het dorp en de relatie met de haven al kunt zien, zodat gelijk duidelijk is dat je hier kwalitatief goed kunt wonen en recreëren. Het water naar het dorp halen is misschien niet mogelijk, maar je kan dit ook met kunst benadrukken. Zorg voor goede bestrating, belichting en bewegwijzering van de route naar het water. Zorg voor goede fietsfaciliteiten bij het metrostation en bij de haven. Maak ook een informatiepunt om de recreatiemogelijkheden met elkaar te verbinden.
- *'Agrarisch wandelparadijs'*: Maak een mooie samensmelting van Rotterdam, de havens, het agrarisch landschap en natuurgebieden. Verbeter de toegankelijkheid. Dat kan door wandelpaden langs bedrijven met recreatieve activiteiten. Geef boeren meer ruimte om te ondernemen en recreatie op te zetten. Je creëert zo een netwerk en een landschap dat ook in stand gehouden kan worden. Maak ondernemers de dragers van het gebied.

Naar 2025: We ontmoeten

- Levende dorpen -

De smaak van het leven in de dorpen begint misschien bij de woning, maar staat of valt vervolgens bij de kwaliteit van sociale, culturele en de fysieke omgeving. De rollen van burgers, ondernemers, verenigingsleven en gemeente veranderen. Zelforganisatie, ruimte voor eigen initiatief en vergroten van participatie komen steeds meer centraal te staan.

Rotterdam biedt daarbij prachtige voorzieningen, waar inwoners graag gebruik van maken. Maar de gemeente heeft ook een eigen cultureel aanbod, met ateliers, een kunstroute, evenementen en cultureel erfgoed. Er is een sterk ontwikkeld particulier initiatief en een actief verenigingsleven. De komende tijd zullen er minder overheidsgelden beschikbaar zijn en zal het sociale en culturele leven het nog meer moeten hebben van de eigen kracht en het vormen van slimme combinaties. Cultuur, zorgvoorzieningen, sport, verenigingsleven, recreatie: ze komen steeds meer in relatie met elkaar te staan. De smaak van het ontmoeten staat daarbij steeds centraal.

Toevoegen schoon, heel en veilig als randvoorwaarde

Toevoegen sociale samenhang, zorg voor elkaar, matelzorg, meergeneratiewoningen.

Hoofdkoers voor ontmoeten

- *van verzorgen naar zelfredzaamheid*: de tijd dat de eerste reactie is dat de gemeente het regelt is voorbij; het initiatief ligt in eerste instantie bij de burgers en het middenveld zelf – waar nodig nog ondersteund vanuit de gemeente
- *van diffuse voorzieningestructuur naar dynamisch en slim delen*: voorzieningenbehoeften veranderen snel door de jaren en het is steeds weer zaak op nieuwe dynamiek in te spelen en het aanbod aan te passen;

clustering is daarbij niet per se een voorwaarde, maar vooral een slimme organisatie door alle aanbod heen

- *van enclave naar werelddorp*: passend bij de titel van deze visie zetten we koers op een open blik op de wereld om ons heen en trekken we ons niet terug achter het geluidsscherm; juist door slim in te spelen op de behoeften van de stad kunnen we onze voorzieningen beter van draagvlak voorzien
- *van reguliere woningen bijbouwen naar maatwerk*: de komende jaren zullen er niet zozeer meer, alswel andere huishoudens komen; de gezinswoning in de nieuwbouwwijk is niet meer de standaard, maar het fijnmazig en organisch laten aangroeien, als het ware met 'acupunctuur' veranderen van het bestaande woningbezit voor onder andere het groeiend aantal 55-plussers, starters en één- en tweepersoonshuishoudens, maar ook voor specifieke individuele smaken die we nog niet in onze gemeente hebben
- *van sectoraal naar integraal*: we zullen welzijn, zorg, onderwijs, recreatie, werkgelegenheid en sport niet meer als aparte eilanden beschouwen maar uitgaan van de nieuwe arrangementen tussen deze domeinen
- *van versnippering naar bundeling*: het sociale aanbod is divers maar ook sterk versnipperd; we zetten koers op krachtenbundeling.

Concretisering

- Moderne gemeenschap: Participatie, zelforganisatie, initiatiefruimte, communities en onderlinge zorgzaamheid staan als begrippen centraal in de manier waarop we het sociale en culturele veld benaderen. We richten ons beleid en financiële sturing op een initiatiefrol van deze 'civil society'. Dit geldt ook voor het beheer. Het onderhoud van de buitenruimte pakken we met burgers, bedrijven en instellingen op.
- Arrangementen: we sturen op nieuwe arrangementen tussen sport-wellness-onderwijs-zorg-wonen-werkgelegenheid-horeca, het slim delen en gebruik maken van elkaars gebouwen (waaronder de gemeentelijke); en het ontstaan van omniverenigingen voor de sport, met als eerste stap beter samenwerkende sportverenigingen. We realiseren in de accommodaties, maar ook door slimme combinaties met andere gebouwen en initiatieven, een reeks van meer hoogwaardige ontmoetingsplekken: horeca, maatschappelijke ontmoetingsruimten, pleinen, natuur, Oude Maas. We bieden meer ruimte voor ondernemen in beheer en exploitatie van maatschappelijke gebouwen. We zetten met onze partners in op een betere samenwerking tussen instellingen, vrijwilligers, mantelzorgers en inwoners door 'wijkcoaches', en systemen van ruilhandel te organiseren. We organiseren de arrangementen zoveel mogelijk op wijkniveau, en de wijkcoaches zullen daar een belangrijke rol in spelen. We willen voorop blijven lopen in de kwaliteit van de sportaccommodaties en ook daar de ontmoetingsfunctie verder uitbouwen. De omniverenigingen zijn nodig om professionalisering te kunnen blijven bieden (klantenbinding, benutting accommodatie, vrijwilligersbeleid, sponsoring) en de bijbehorende ruimtelijke bundeling van voorzieningen maakt het gemakkelijker om faciliteiten te delen (parkeren, gezondheid, wellness, zorg, catering; combinaties met o.a. Delta). De operationele taken voor de sport liggen in de toekomst niet meer bij de gemeente, maar bij de omnivereniging(en), of een op te richten beheerorganisatie, zelf.
- Woonmilieu: de komende jaren is er door het afbouwen van Portland en Essendael nog lichte groei, maar we zullen ook in het wonen de omslag gaan maken van meer naar beter en ons richten op medioren (de uiteenlopende

doelgroepen boven de 55 jaar) en specifieke andere niches die bijdragen aan het verfijnen van het dorps karakter. Er is vanuit de regio gezien bijvoorbeeld de kans om een heel rustig topmilieu toe te voegen; een geleidelijke ontwikkeling die voortbouwt op het bestaande. We zullen ons ook meer richten op vernieuwing van de bestaande woningen, waarbij particulier initiatief en een natuurlijke, organische dorpsvernieuwingsaanpak centraal staan. Meer van de bestaande woningen moeten toegankelijker worden voor zorgbehoevenden (domotica, rolstoeltoegankelijk). Samen met onze partners spelen we in op kleinschalige huisvesting voor ouderen zoals zorgvilla's en het concept van een 'Health village light'. De komende decennia zullen we ons verder ook voorbereiden op de geleidelijke en organische vernieuwing van wijken als Schutskooiwijk en de Vogelwijk.

- Cultuurgemeente: in de nabijheid van de stad richten we ons, in samenwerking met bedrijfsleven, kunstenaars en ateliers, vooral op het versterken van de bestaande programmering en evenementen met een Albrandswaardse agenda die het seizoen rond gaat.

Uitvoeringsinitiatief voor 'ontmoeten'

De onderstaande drie concepten, bedacht door partners uit het veld, geven handen en voeten aan de koers. Ze zijn een illustratie van hoe we onze visie op ontmoeten ter hand willen nemen. Er zijn veel meer ideeën gelanceerd, die te vinden zijn in het Ingrediëntenboek, maar deze drie heeft de gemeente met de initiatiefnemers samen in elk geval geadopteerd:

- *'De Wijkcoach'*: Stel per wijk een wijkcoach leefbaarheid aan. De wijkcoach bemiddelt, heeft een coördinerende rol en kan mensen inschakelen. Dit zorgt voor verhoging van de leefbaarheid en samenhang in de wijken. Realiseer ter ondersteuning bijvoorbeeld ook een buurthuis of eventueel dorps huis waar mensen samen kunnen komen.
- *'Begeleid wonen + werken in zorgcentrum'*: Realiseer begeleid wonen in de zorgcentra. Biedt daarbij ook werk aan in het zorgcentrum in de vorm van een sociale werkplaats. Begeleid wonen + werken = elkaar versterken.

- *'Ruilhandel'*: Maak 55+ woningen met in de plint een combinatie van vaste en flexibele ontmoetingsruimten. De activiteiten in de ontmoetingsruimten draaien op vrijwilligerswerk en op basis van het principe van ruilhandel. Zo helpt iedereen elkaar een handje.

Naar 2025: We ontplooiën

- Een leven lang leren -

Om ons te kunnen blijven richten op de wereld en steeds in te spelen op de nieuwe ontwikkelingen zullen we maatschappelijk gezien toe gaan naar het principe dat het leren niet bij 18 of 25 jaar ophoudt, maar het hele leven lang doorgaat.

Dat is ook nodig vanwege het tekort aan getalenteerd personeel, dat zelfs ook in de crisisperiode in een flink aantal sectoren in ons bedrijfsleven zichtbaar is, maar na de crisis als de naoorlogse geboortegolf de pensioenleeftijd bereikt alleen maar groter zal worden. Paradoxaal genoeg zit juist in die economische sectoren groei waarin nu nog weinig mensen werken. Dit is op te lossen met het versterken van het imago, het aantrekkelijk maken van het werk, maar voor een deel ook door de groeiomogelijkheden. Werken en leren zijn met elkaar verweven: men leert een leven lang.

Het beeld bestaat dat Albrandswaard een goede gemeente is om te wonen en dat men om te leren (onderwijs, cursussen, etc.) naar de stad gaat. Echter, er is ontzettend veel binnen de gemeentegrenzen van Albrandswaard: basisonderwijs, kinderopvang, structurele stageplaatsen bij allerlei instellingen (Delta) en bedrijven, de kennis aanwezig bij de ZZP'ers die ook weer stages kunnen afnemen, de initiatieven om te leren van het landschap zoals Buytenhof en Carnissegrienden, de muzieklessen van Albeda in het muziekcentrum, het instroompunt voor voortgezet onderwijs, de cursussen die ouderenbonden geven, de culturele educatie van de culturele stichting en de oudheidskamer en de bibliotheek. Er zijn steeds meer ondernemers die zelf iets met onderwijs gaan doen, omdat ze anders de mensen niet krijgen. Tegelijkertijd zitten er mensen om allerlei redenen thuis die geactiveerd moeten worden via sleutelwerkplaatsen etc. Scholen zoeken adressen voor maatschappelijke stages.

Er is dus meer dan op het eerste gezicht lijkt. Gebruik makend van al die initiatieven en op zoek naar nieuwe verbindingen bouwen we met onze partners in het veld aan een infrastructuur voor een leven lang leren.

Hoofdkoers

- *van verzorgen naar zelfredzaamheid*: de tijd dat de eerste reactie is dat de gemeente het regelt is voorbij; het initiatief ligt in eerste instantie bij de burgers en het middenveld zelf – waar nodig nog ondersteund vanuit de gemeente
- *van diffuse voorzieningestructuur naar flexibele verbinding en slim delen*: voorzieningenbehoefte veranderen snel door de jaren en het is steeds weer zaak op nieuwe dynamiek in te spelen en het aanbod aan te passen; clustering is daarbij niet per se een voorwaarde, maar vooral een slimme organisatie door alle aanbod heen
- *van enclave naar werelddorp*: passend bij de titel van deze visie zetten we koers op een open blik op de wereld om ons heen en trekken we ons niet terug achter het geluidsscherm; juist door slim in te spelen op de behoeften van de stad kunnen we onze voorzieningen beter van draagvlak voorzien
- *van standaard naar maatwerk*:
- *van sectoraal naar integraal*: we zullen welzijn, zorg, onderwijs, recreatie, werkgelegenheid en sport niet meer als aparte eilanden beschouwen maar uitgaan van de nieuwe arrangementen tussen deze domeinen

- *van versnippering naar bundeling*: het sociale aanbod is divers maar ook sterk versnipperd; we zetten koers op krachtenbundeling.

Toevoegen CJG

Concretisering

Ontplooïende dorpen is het concept waarin we voor Albrandswaard deze uitgangspunten verder handen en voeten geven. Deze ontplooiing ontstaat bij de gratie van de interactie tussen nu nog separaat georganiseerde initiatieven. Hierin speelt de gemeente bij uitstek een rol als 'platform' voor de ontmoeting tussen die initiatieven. Voor deze visie is zo'n eerste ontmoeting georganiseerd, die in de komende periode steeds specifiek en gericht zal worden herhaald.

Uitvoeringsinitiatief voor 'ontplooiën'

De onderstaande drie concepten, bedacht door partners uit het veld, geven handen en voeten aan de koers. Ze zijn een illustratie van hoe we onze visie op ontmoeten ter hand willen nemen. Ook hier zijn er veel meer ideeën gelanceerd, die te vinden zijn in het Ingrediëntenboek, maar deze drie zal de gemeente in elk geval adopteren om samen met de initiatiefnemers verder uit te werken:

- *'De bibliotheek als lerend netwerk'*. De bibliotheek krijgt bezuinigingen te verwerken, maar er liggen ook kansen voor nieuwe dwarsverbanden, door de bibliotheek in te zetten als een partner voor regulier onderwijs en diverse

alternatieve vormen van leren. Denk bijvoorbeeld aan sport in samenwerking met verenigingen, muziek in samenwerking met het Muziek Centrum Albrandswaard, kunst in samenwerking met de Kunstkring, natuureducatie in samenwerking met bedrijven (bv. Buytenhof) en natuurorganisaties (bv. Carnissevrienden), lesprogramma wetenschap en techniek in samenwerking met bedrijven (OVA, ABC). De ruimte van de bibliotheek is daarbij inzetbaar als plek voor kennisuitwisseling (verzamen best practices), taalcursus, flexibele werkplek ZZP. Tot slot is daadwerkelijke verbreding van de Brede school en de Buitenschoolse Opvang mogelijk door betere samenwerking en beter benutten van ruimten.

- *'Verbinden jongerenwerk-onderwijs-ondernemers'*: Hierbij hoort de oprichting van een 'Leerwerkfabriek' met doe-test (als alternatief naast de op denken gerichte CITO-toets), om de trots op het vakmanschap te vergroten. In samenwerking met bedrijfsleven en organisaties als Delta kan dit verder vorm krijgen in een Sleutelwerkplaats Albrandswaard en in muziekonderwijs voor en door jongeren in samenwerking met jongerenwerk.
- *'Volksuniversiteit/ Gildes'*: het organiseren van beschikbaar talent van vrijwilligers (gepensioneerden) die beschikbaar zijn voor het geven van cursus of coachen (b.v. taal), niet alleen voor de eigen leden maar ook voor de andere inwoners en werknemers in de dorpen.
- Toevoegen Database deskundige burger

Naar 2025: We ontketenen

- De regiegemeente -

Bij deze visie hoort een krachtige gemeente die dichtbij haar inwoners en partners staat, met hen samenwerkt, initiatief stimuleert en actief is in het lokale en regionale netwerk. De gemeente als platform voor het bijeenbrengen van initiatief en investering.

De gemeente speelt een actieve rol in het tot stand komen van de visie, net als ze die van de partners en de inwoners vraagt. De gemeente zelf zal de koers consequent hanteren waar het de eigen activiteiten en investeringen betreft en daarbinnen plannen uitwerken in samenwerking en goed overleg.

Dichtbij

Bij de omslag van meer naar beter, gericht op ondernemen, ontspannen, ontmoeten en ontplooiën hoort een gemeente die dichtbij de inwoners en de partners staat: kleinschalig, menselijk, herkenbaar en benaderbaar. Naast persoonlijke benadering van burgers en ondernemers gebruikt ze moderne communicatiemiddelen.

Regiegemeente

De gemeente stimuleert en begeleidt initiatieven van derden zonder ze over te nemen. De gemeente is een energieke partner met vakmanschap om lokaal initiatief te doen slagen. De gemeente stimuleert zelforganisatie (initiatieven uit het veld), zelfredzaamheid, samenhang, het verbinden van initiatieven en zoekt actief naar mogelijkheden om de investeringen die zij doet zoveel mogelijk slim samen te laten vallen met investeringen van de netwerkpartners.

De gemeente zet daarbij samen met de partners alternatieve financierings-

systemen in. Voorbeelden daarvan zijn fondswerving, crowdfunding, nutsstichting, waardecreatie en het samen inkopen en organiseren van beheer.

Een van de vervolgstappen bij deze visie is daarnaast om het merk van onze gemeente verder te ontwikkelen en zo het draagvlak voor onze voorzieningen te versterken. Albrandswaard ontwikkelt zich tot een standaard van hoge klasse.

Een mooi voorbeeld van de nieuwe rol die de gemeente wil vervullen is de Database Deskundige Burgers. Deze heeft in een paar weken tijd meer dan honderd reacties opgeleverd; enthousiaste burgers die hun deskundigheid willen inzetten om de gemeenschap verder te helpen.

Gemeentehuis: plek van ontmoeten, ondernemen en ontplooiën

Het gemeentehuis zelf moet in de toekomst ook passen bij het karakter van deze visie: een ontmoetingsplek van en voor burgers in het teken van het slim delen van kennis, contacten, ruimte en hoogwaardige faciliteiten met kenniswerkers (bijvoorbeeld flexwerkers, ZZP'ers).

Vervolg

Bij deze visie is een netwerk aangeboord van meer dan 300 betrokkenen. We zoeken voor de uitvoering gericht contact om te blijven samenwerken en het netwerk verder uit te breiden. Bij deze visie maken we daarnaast in overleg met de

partners elke twee jaar een actieplan waarin de prioriteiten voor uitvoering in de periode erna worden gekozen, en eventuele herijkingen worden verwerkt.